การสัมมนาวิชาการประจำปี 2549

สู่หนึ่งทศวรรษหลังวิกฤตเศรษฐกิจ : ได้เรียนรู้และปรับปรุงอะไรบ้าง?

ฐานข้อมูลชุมชนที่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

โดย ดร.พิพัฒน์ ยอดพฤติการ

ผอ.สถาบันไทยพัฒน์ มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

กลุ่มที่ 4 การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและท้องถิ่น

โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน จังหวัดชลบุรี

วันเสาร์ที่ 9 ธันวาคม 2549

ที่มา

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงให้เห็นถึงลักษณะของชุมชนที่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและการดำรงอยู่ของชุมชนท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมบริโภคนิยม ปัญหาความยากจน และความเสื่อมโทรมของสังคมและสิ่งแวดล้อม

นำเสนอในรูปแบบของฐานข้อมูลชุมชนที่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ที่ได้ทำการคัดเลือกและรวบรวมขึ้นจากโครงการศึกษาและจัดทำฐานข้อมูลกลุ่ม องค์กร พื้นที่ ที่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

เป็นงานที่อยู่ภายใต้โครงการแผนงานพัฒนาวิชาการและส่งเสริมการวิจัยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

รายละเอียดของเนื้อหา

บทความนี้ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน

- ส่วนแรก เป็นการแสดงขอบเขตและวิธีการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูล
- ส่วนที่สอง กล่าวถึงการกลั่นกรองข้อมูลเพื่อการบันทึกเป็นฐานข้อมูล
- ส่วนที่สาม อธิบายถึงโครงสร้างของฐานข้อมูลและการพัฒนากลไกการนำเสนอข้อมูล
- ส่วนที่สี่ เป็นการแสดงข้อมูลตัวอย่างจากฐานข้อมูลชุมชนที่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

สำหรับรายละเอียดของชุมชนต่าง ๆ ในฐานข้อมูล สามารถเข้าถึงได้ทางเว็บไซต์ www.sedb.org

ส่วนที่ 1: ขอบเขตและวิธีการ

การสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลจึงได้ยึดหลักของการคัดเข้า (Inclusive) แทนที่จะใช้วิธีคัดออก (Exclusive) โดยพิจารณาจากการเข้าเกณฑ์เพียงคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พร้อมด้วยเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรมมาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาจัดเก็บข้อมูล

การสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นการรวบรวมจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิจำนวน 13 แหล่ง มิได้ลงไปสำรวจข้อมูลจากพื้นที่หรือจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิโดยตรง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสำรวจที่สร้างขึ้นโดยกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสำรวจจากเนื้อหาของโครงการที่เกี่ยวเนื่องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 2: แหล่งที่มาของข้อมูล

แหล่งที่มา	จำนวน	ร้อยละ
๑. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)	๒	๐.๓
๒. สำนักงานราชเลขาธิการ	๑๔	๒.๒
๓. สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)	๘	๑.๓
๔. มูลนิธิชัยพัฒนา	๑	๐.๒
๕. มูลนิธิพัฒนาไท	๕๙	๙.๔
๖. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)	๒๑	๓.๔
๗. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)	๒	๐.๓
๘. เครือข่ายเกษตรกรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	๑๐	๑.๖
๙. โครงการวิจัยเพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง	๑	๐.๒
๑๐. สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา	๑๐๐	๑๖.๐
๑๑. เครือข่ายกสิกรรมไร้สารพิษ	๕	๐.๘
๑๒. เครือข่ายธุรกิจชุมชน	๓๓๙	๕๔.๒
๑๓. มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน	๖๔	๑๐.๒
รวม	**๖๒๖**	**๑๐๐.๐**

ส่วนที่ 2: แหล่งที่มาของข้อมูล

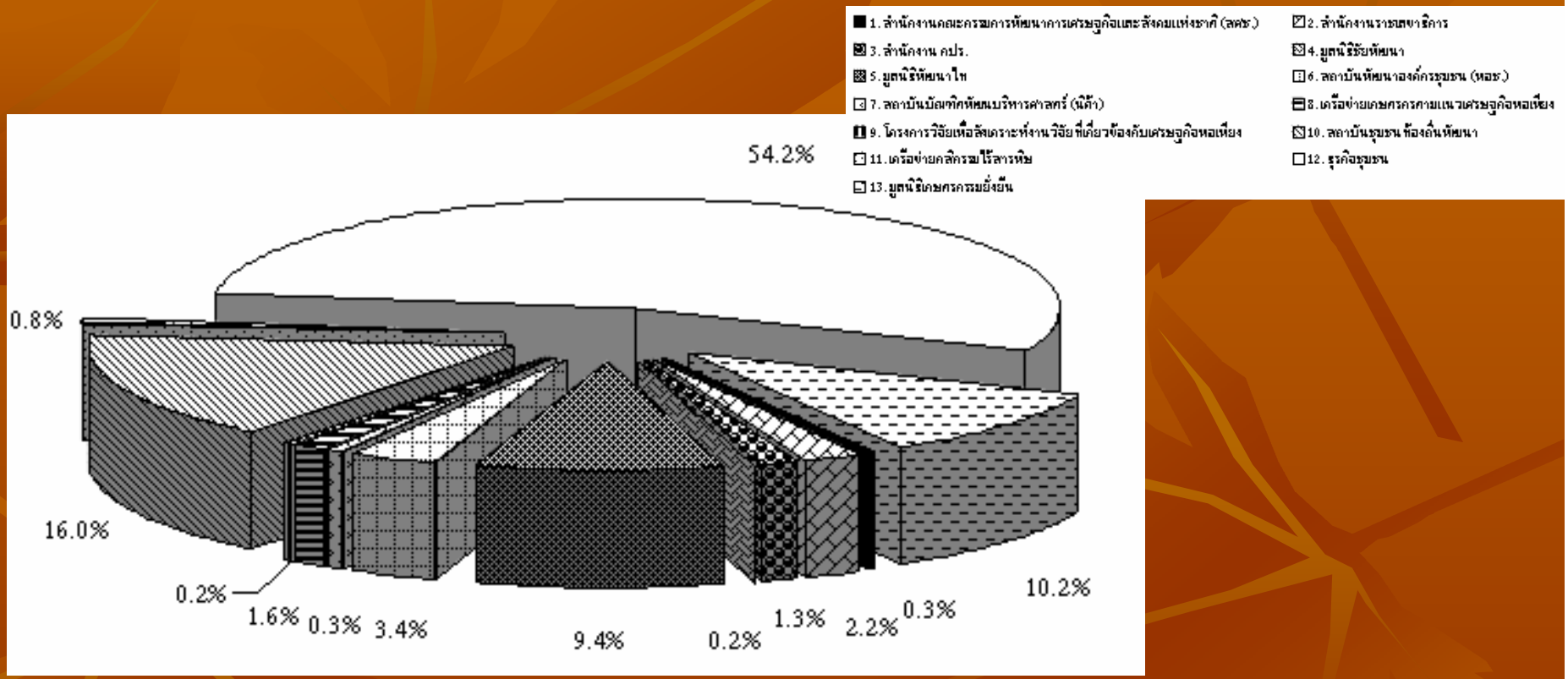

แหล่งข้อมูล 3 อันดับแรก (80.4%) ได้แก่

อันดับหนึ่ง ข้อมูลจากเครือข่ายธุรกิจชุมชน 339 กลุ่ม (54.2%)

อันดับสอง ข้อมูลจากสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา 100 กลุ่ม (16%)

อันดับสาม และข้อมูลจากมูลนิธิเกษตรยั่งยืน (ประเทศไทย) 64 กลุ่ม (10.2%)

ส่วนที่ 2: การกระจายตัวของข้อมูล

จากข้อมูลทั้งหมด 626 กลุ่ม พบว่าภูมิภาคที่มีข้อมูลมากที่สุด 3 อันดับแรก คิดเป็นร้อยละ 88.7 ของข้อมูลทั้งหมด ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 259 กลุ่ม ภาคใต้ 156 กลุ่ม และภาคกลาง 140 กลุ่ม ตามลำดับ

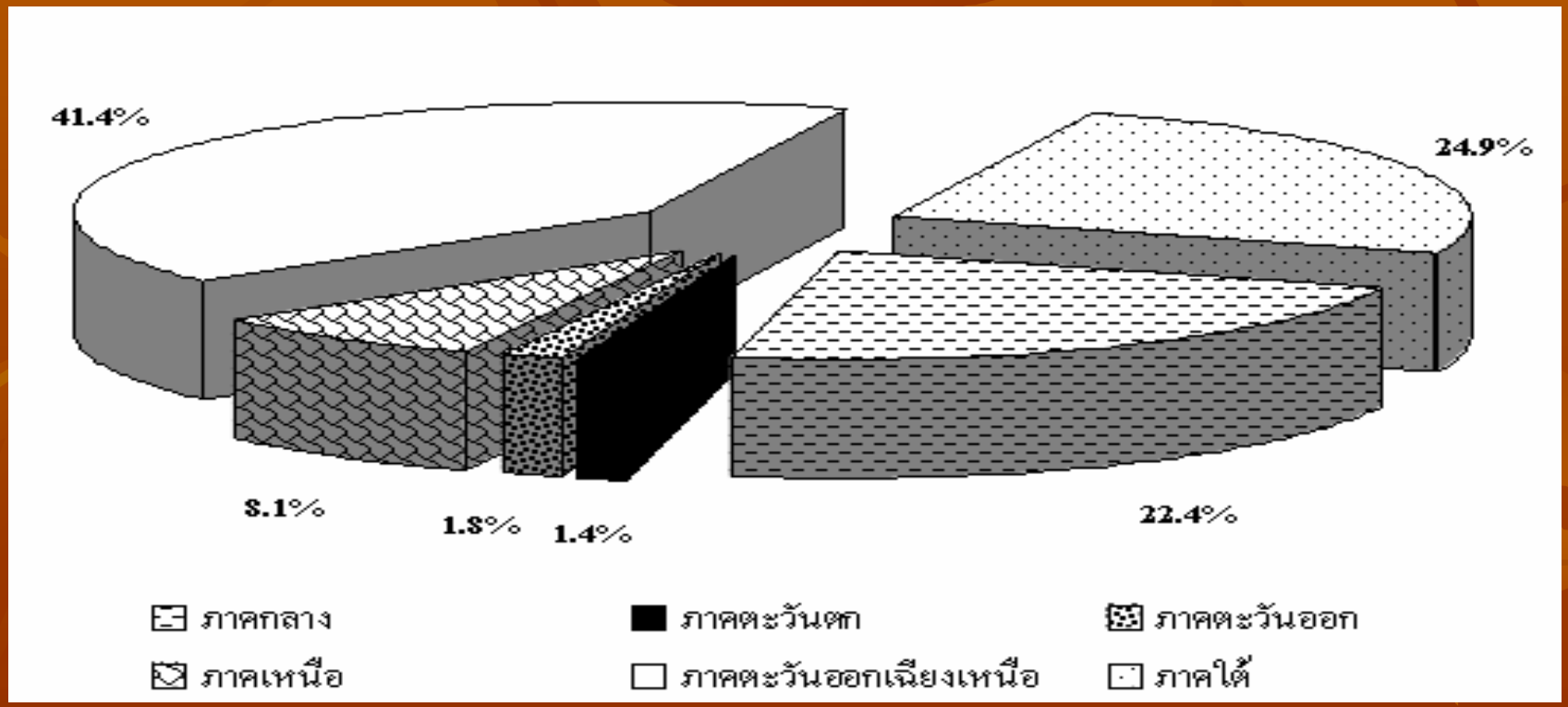

ส่วนที่ 2: ประเภทของกิจกรรม

ประเภทกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
๑. โครงการพระราชดำริ	๒๕	๔.๐
๒. เกษตรกรตัวอย่าง	๖๔	๑๐.๒
๓. ชุมชนต้นแบบ	๑๑๗	๑๘.๗
๔. ธุรกิจเอกชน	๔	๐.๖
๕. ธุรกิจชุมชน	๓๓๙	๕๔.๒
๖. กลุ่มออมทรัพย์	๔๓	๖.๙
๗. อื่น ๆ	๓๔	๕.๔
รวม	๖๒๖	๑๐๐.๐

ส่วนที่ 2: ประเภทของกิจกรรม

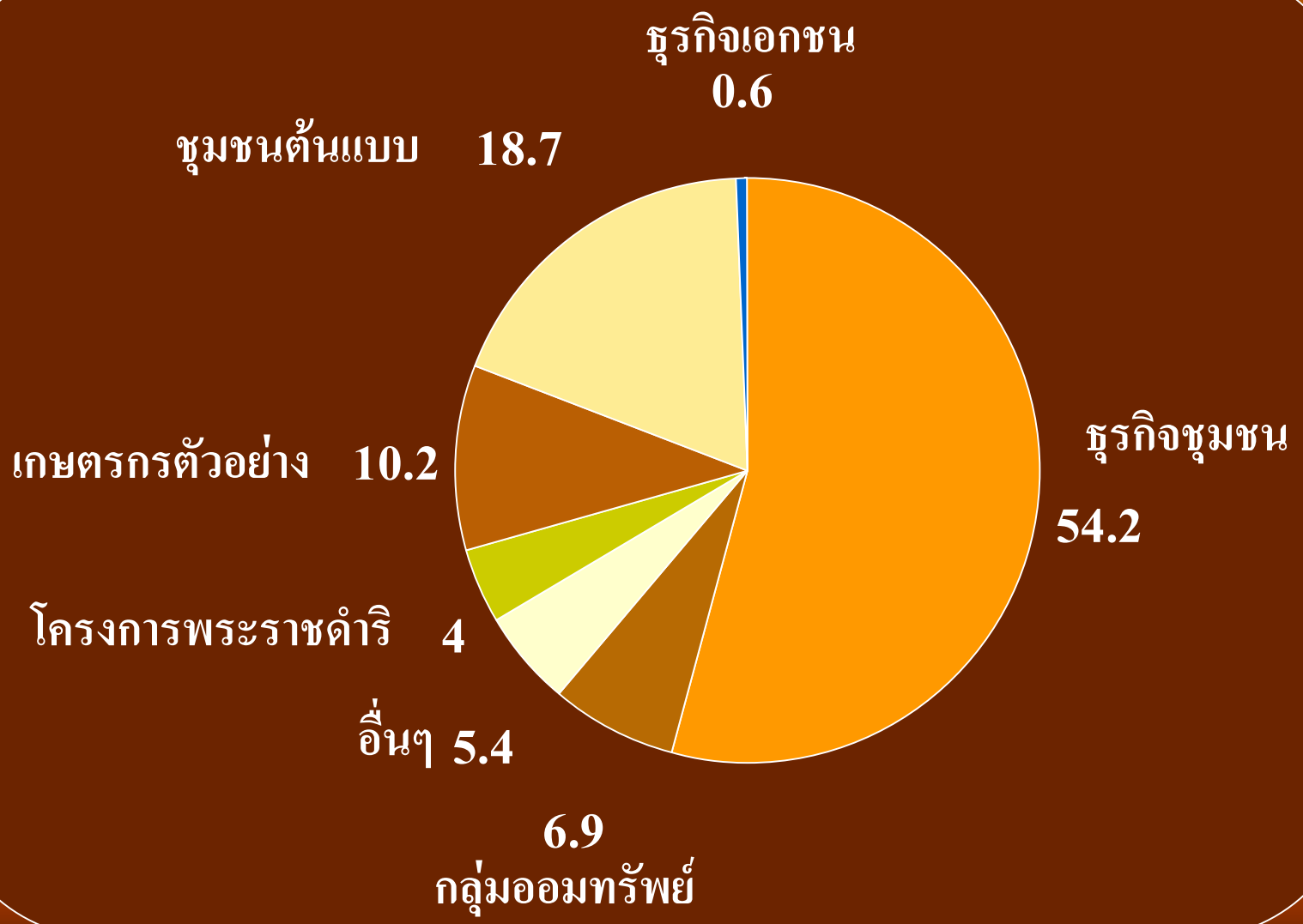

ส่วนที่ 2: ระดับความเกี่ยวข้อง

การจัดทำฐานข้อมูลในโครงการนี้ ได้จำแนกระดับความเกี่ยวข้องของกลุ่ม องค์กร พื้นที่ต่าง ๆ ที่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยธรรมชาติ แต่อาจจะมิได้ศึกษาหรือเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาก่อน

ระดับที่ 2 มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการศึกษาและทำความเข้าใจกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่อาจจะมิได้ปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างสมบูรณ์แบบ

ระดับที่ 3 มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการศึกษา ทำความเข้าใจ และปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างสมบูรณ์แบบ จนสามารถนำมาเป็นกรณีศึกษาตัวอย่างได้

ส่วนที่ 2: ระดับความเกี่ยวข้อง

ประเภทกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
๑. เข้าข่ายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	๔๘๘	๗๘.๐
๒. มีความเข้าใจและปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	๑๒๖	๒๐.๑
๓. เป็นกรณีศึกษาตัวอย่างตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	๑๒	๑.๙
รวม	๖๒๖	๑๐๐.๐

ส่วนที่ 2: ระดับความเกี่ยวข้อง

เข้าข่ายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

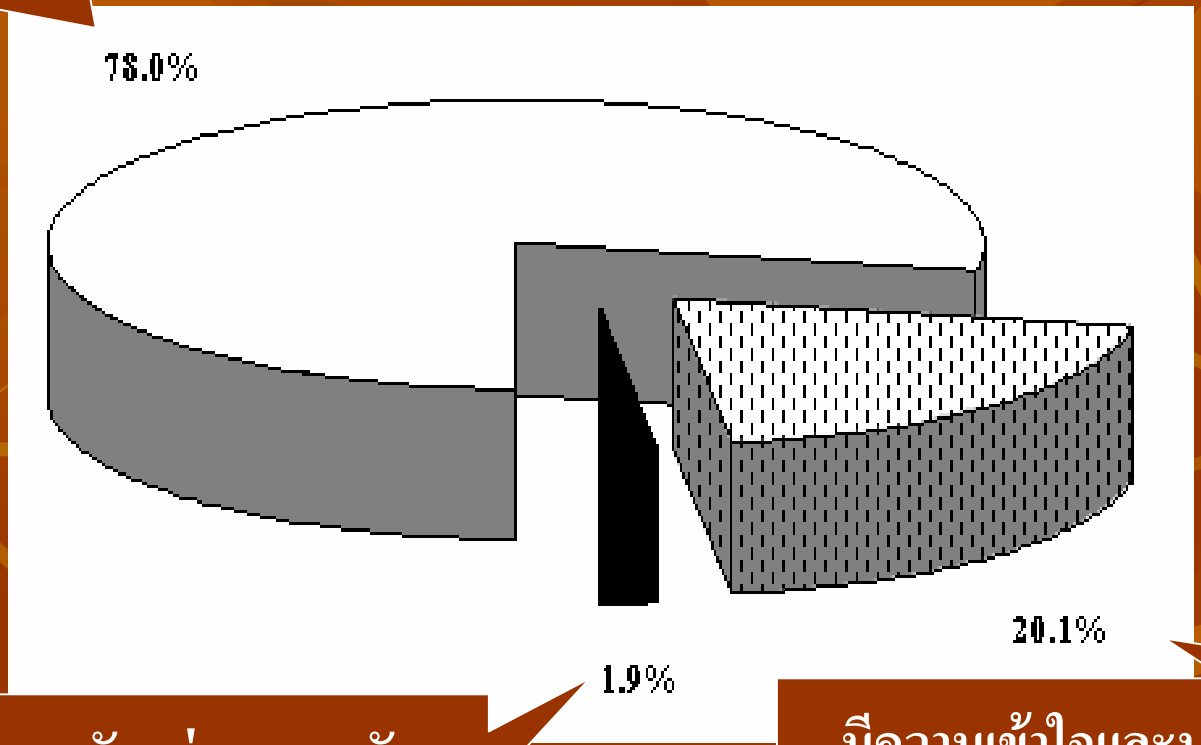

เป็นกรณีศึกษาตัวอย่างตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

มีความเข้าใจและปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 3: การจัดทำฐานข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

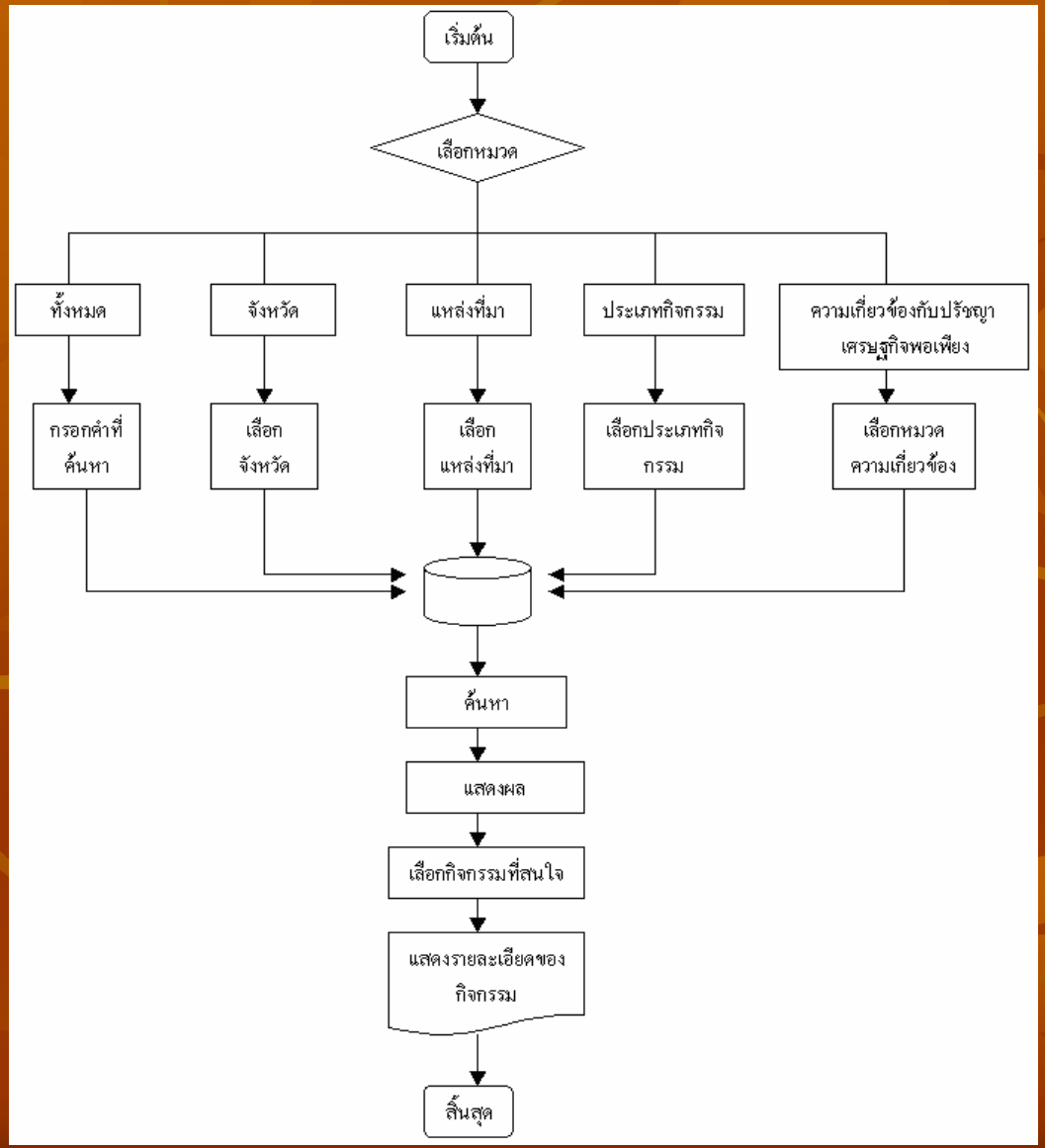

ส่วนที่ 3: การจัดทำฐานข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

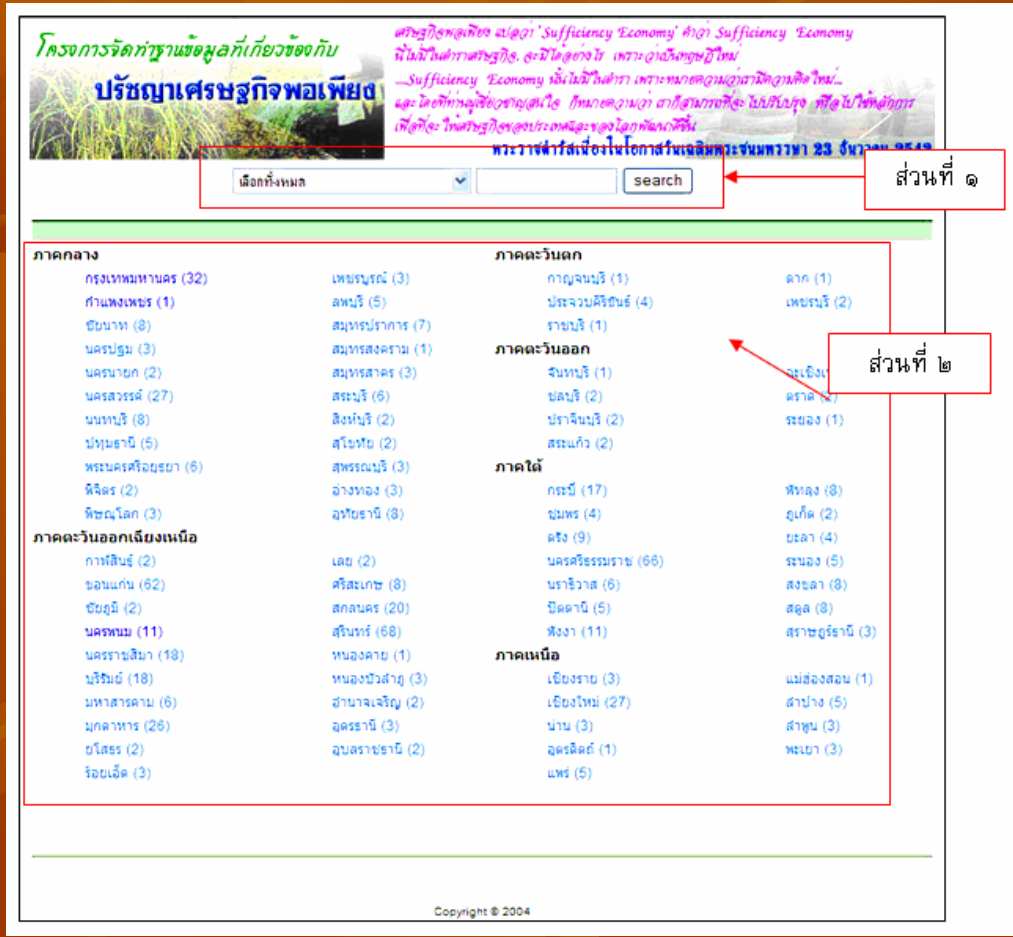

ในหน้าจอหลักจะแบ่งออกเป็นส่วนต่าง ๆ ดังนี้

<u>ส่วนที่ 1</u> คือ ส่วนที่ใช้สำหรับสืบค้นโดยการเลือกหมวดในการค้นหาและคำที่ต้องการค้นหา

<u>ส่วนที่ 2</u> คือ ส่วนของการแสดงชื่อจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งสามารถดูได้ด้วยว่าในจังหวัดนั้น ๆ มีกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงอยู่กี่กิจกรรมโดยดูจากตัวเลขที่อยู่ท้ายชื่อจังหวัดนั้น ๆ นอกจากนี้เมื่อกดที่ชื่อจังหวัดนั้น ๆ ก็ยังสามารถเข้าไปดูข้อมูลกิจกรรมที่อยู่ในจังหวัดนั้นทั้งหมดได้อีกเช่นกัน

ส่วนที่ 3: การจัดทำฐานข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

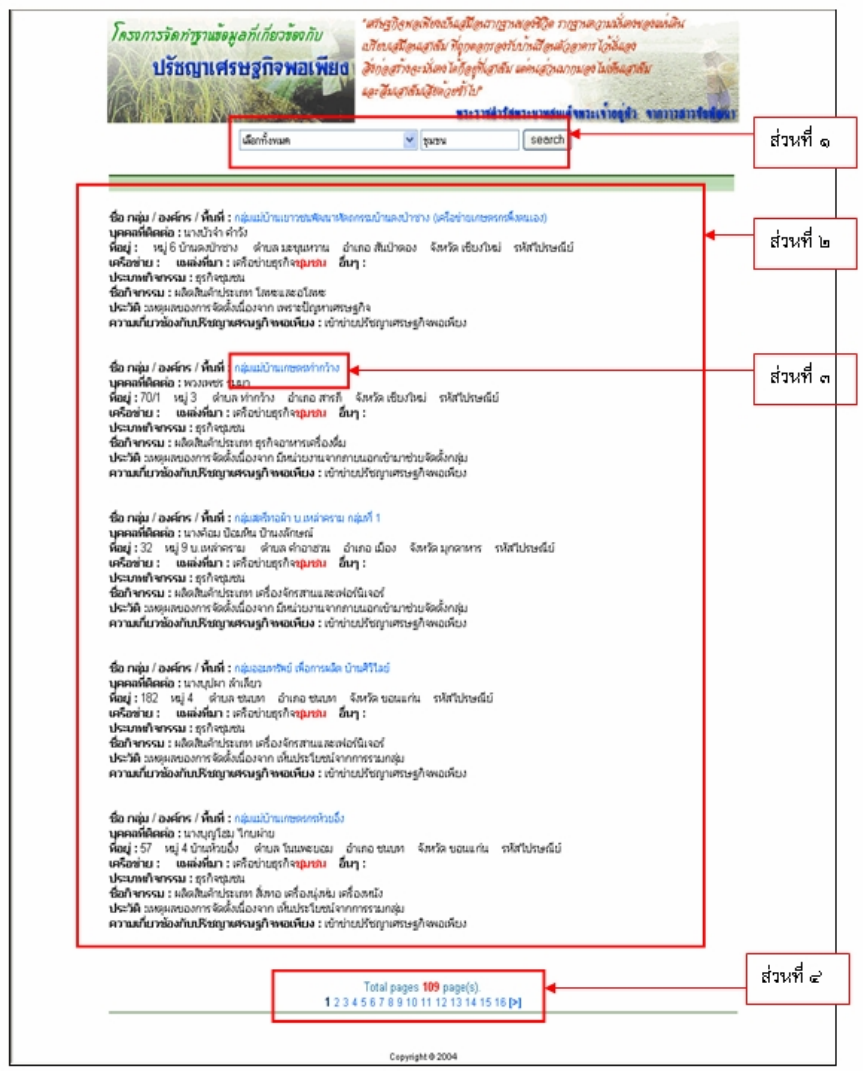

ระบบจะทำการค้นหาและแสดงผลข้อมูลตามเงื่อนไขที่ได้เลือกไว้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

<u>ส่วนที่ 1</u> คือ ส่วนที่ใช้สำหรับการค้นหา โดยการเลือกหมวดในการค้นหาและคำที่ต้องการค้นหา

<u>ส่วนที่ 2</u> คือ ส่วนที่ใช้ในการแสดงผลของการค้นหาข้อมูล จะแสดงข้อมูลของกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้ค้นหาไว้โดยในส่วนของคำที่ได้ใช้ค้นหานั้นจะแสดงเป็นตัวหนังสือสีแดงเพื่อให้ง่ายต่อการสังเกต

<u>ส่วนที่ 3</u> คือ ส่วนที่ใช้สำหรับเข้าไปดูรายละเอียดทั้งหมดของกิจกรรมนั้น ๆ

<u>ส่วนที่ 4</u> คือ ส่วนของการแสดงจำนวนหน้า และเลือกหน้าผลลัพธ์ของการค้นหาข้อมูล โดยสามารถเลือกดูข้อมูลในหน้าต่าง ๆ ได้ตามที่แสดงไว้

ส่วนที่ 3: การนำเสนอข้อมูลตามเขตภูมิศาสตร์

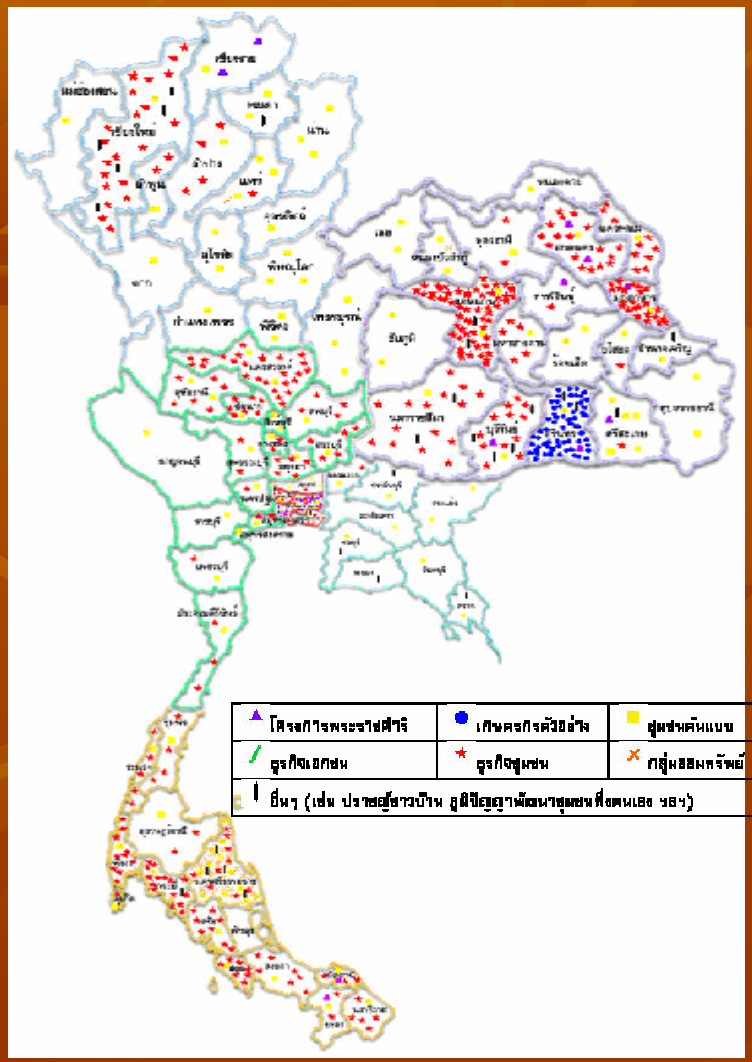

คณะผู้วิจัยได้ทำการพัฒนากลไกการนำเสนอข้อมูลโดยใช้ลักษณะของการกระจายตัวของข้อมูลตามเขตภูมิศาสตร์ เพื่อให้ผู้ใช้ฐานข้อมูลสามารถเห็นตำแหน่งของกลุ่ม องค์กร พื้นที่ ที่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตตามการกระจายตัวของข้อมูลตามเขตภูมิศาสตร์ ซึ่งสามารถเข้าดูได้จากเมนู Map โดยผู้ใช้สามารถเลือกดูลักษณะการกระจายตัวของข้อมูลได้ตามประเภทกิจกรรม ได้แก่ โครงการพระราชดำริ, เกษตรกรตัวอย่าง ชุมชนต้นแบบ ธุรกิจเอกชน ธุรกิจชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ และอื่นๆ (เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน, ภูมิปัญญาพัฒนาชุมชนพึ่งตนเอง ฯลฯ)

ส่วนที่ 3: การนำเสนอข้อมูลตามเขตภูมิศาสตร์

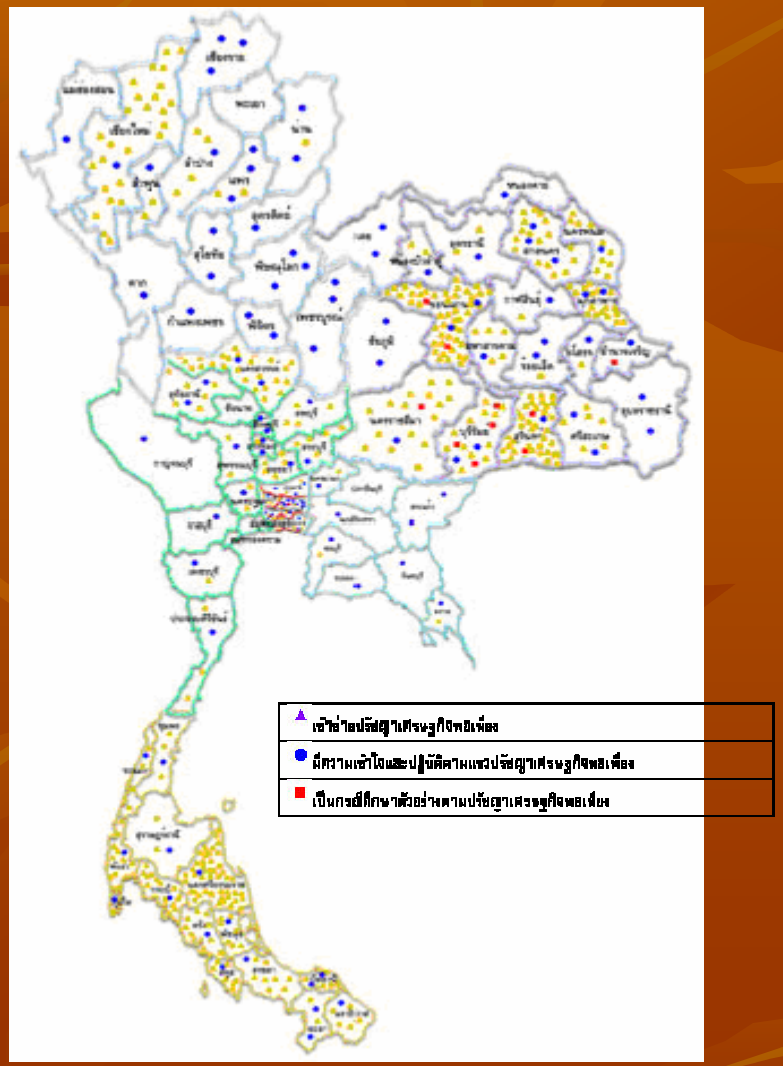

นอกจากนี้ ผู้ใช้สามารถเลือกดูการกระจายตัวของข้อมูลตามระดับความเกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

<u>ระดับที่ 1</u> เข้าข่ายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

<u>ระดับที่ 2</u> มีความเข้าใจและปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

<u>ระดับที่ 3</u> เป็นกรณีศึกษาตัวอย่างตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 4: ตัวอย่างจากฐานข้อมูล

1) กุดเป่ง ป่าทามชุมชน : ป่าเพื่อการ เฮ็ดอยู่-เฮ็ดกิน ของชุมชนยางคำ

2) บนความพอดีที่ แม่กำปอง

3) วิถีพอเพียง : บทเรียนจาก บ้านสามขา

4) ระบบแลกเปลี่ยนชุมชน : ภูมิคุ้มกันชุมชน

5) กปิเยาะห์ และผ้าคลุมผม...อาชีพบนฐานวัฒนธรรม

การสัมมนาวิชาการประจำปี 2549

สู่หนึ่งทศวรรษหลังวิกฤตเศรษฐกิจ : ได้เรียนรู้และปรับปรุงอะไรบ้าง?

คำถาม-คำตอบ

กลุ่มที่ 4 การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและท้องถิ่น

โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน จังหวัดชลบุรี

วันเสาร์ที่ 9 ธันวาคม 2549